

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหา

การศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นสามารถกระทำได้จากหลายแง่มุม อาทิเช่น จากมุมมองทางการเมือง ทางวัฒนธรรม ทางกาารทหาร ดังเช่นปรากฏอยู่ในงานค้นคว้าเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจได้เข้ามามีบทบาทอย่างสูงต่อการกำหนดรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ความสำคัญของปัจจัยทางเศรษฐกิจได้ปรากฏตลอดมาในช่วงประวัติศาสตร์ เช่น ในสมัยพาณิชย์นิยม (Mercantilism) ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของรัฐต่าง ๆ ในยุโรปได้เป็นตัวกำหนดโครงสร้างทางการเมืองอย่างลึกซึ้ง ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจก็ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแสวงหาอำนาจของรัฐนั้นกระทำโดยการพยายามเสริมสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง ด้วยกระบวนการต่อสู้แย่งชิงกับสภาวะทางการเมือง รูปการที่ปรากฏออกมาจึงอยู่ในรูปของการแข่งขันกันระหว่างรัฐต่าง ๆ สรุปได้ว่า การติดต่อหรือค้าเนิมาทางเศรษฐกิจทั้งหมดนั้นเป็นไปเพื่อจุดประสงค์ของการเสริมสร้างอำนาจรัฐทั้งสิ้น (Spero 1982 : 5) เมื่อเป็นเช่นนั้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในแง่มุมทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

ถ้าเราจะมองความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างกว้าง ๆ แล้ว เราจะเห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์นั้นอยู่ภายใต้ระบบเสรีนิยม กล่าวคือมีการติดต่อค้าขายระหว่างกัน ในสินค้าแทบทุกประเภทตามแต่ชนิดของสินค้าที่ตนสามารถผลิตได้และมีความสอดคล้องกับตลาดหรือความต้องการในประเทศอื่น สภาพเช่นนี้เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทั่วไป แม้ระหว่างประเทศที่ถือว่าเป็นศัตรูกันทางด้านอุดมการก็ยังทำการค้าหรือมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกันอย่างเสรี ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่แผ่กว้างออกไปอย่างเป็นระบบครอบคลุมอยู่ทั่วโลกนี้มีกลไกในตัวของมันเองกล่าวอย่างง่าย ๆ คือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือ

เคลื่อนไหวใด ๆ ในกิจกรรมดังกล่าวก็จะส่งผลกระทบต่อไม่มากนักของประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ระบบนี้อย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

นอกจากปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างเสรีแล้ว ภายใต้ระบบนี้ยังมีลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มีการจัดสรรหน้าที่ทางการผลิตระหว่างประเทศ หรืออีกนัยหนึ่งคือการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ (International division of labour) ซึ่งโดยเนื้อหาของทฤษฎีการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศนั้นกล่าวว่า ในขณะที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าเฉพาะอย่าง และได้ส่งออกไปขายนอกประเทศ จะเป็นภาระเปิดโอกาสให้ประเทศคู่ค้าสามารถผลิตและส่งออกสินค้าอีกชนิดตามความได้เปรียบของตนเองไม่ว่าเศรษฐกิจของประเทศทั้ง 2 จะมีความแตกต่างกันในด้านขนาด ระดับการพัฒนา สนิมการบริโภค อย่างไรก็ตาม (Kejima 1978 : 14) ถ้าจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็หมายความว่าโดยปกติในการผลิตสินค้าประเทศใดหรือแหล่งใดมีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าชนิดหนึ่ง โดยใช้ต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ก็จะทำให้ตัวเป็นผู้ผลิตสินค้าชนิดนั้นไปขายให้แก่ประเทศที่ไม่สามารถผลิตสินค้าชนิดนั้นได้ หรืออาจผลิตได้แต่ต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูงกว่า เมื่อประเทศผู้ผลิตได้เงินตราเข้าประเทศจากการขายสินค้าก็สามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนไม่มีหรือมีความเสียเปรียบในแง่ต้นทุนการผลิต

โดยปกติในการผลิตสินค้าหรือสิ่งของต่าง ๆ สิ่งจำเป็นพื้นฐานจะต้องประกอบด้วยเงินทุน แรงงาน ทรัพยากร ที่ดินและอาจรวมถึงเทคโนโลยีในการผลิตอันรวมเรียกว่าปัจจัยการผลิต แต่ในการผลิตแบบแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศนั้นมีการผลิตจำนวนมากที่ปัจจัยการผลิตทุกปัจจัยมิได้รวมอยู่ในประเทศที่ทำการผลิตทั้งหมด คือเป็นการร่วมกันลงทุนโดยอาศัยทรัพยากร แรงงาน หรือตลาดจากประเทศที่เป็นที่ตั้งของการผลิต แต่อาศัยทุน ทรัพย์ เทคโนโลยีจากอีกประเทศหนึ่งก็เป็นได้ ปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นที่รู้จักกันในนามของการแบ่งงานกันทำระหว่างชาติแบบใหม่ (New International Division of labour) การผลิตที่มีลักษณะข้ามชาติเช่นนี้เกิดจากสภาพเอื้ออำนวย 2 ประการคือ

1. ความแตกต่างกันทางด้านความเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตของแต่ละประเภท กล่าวคือ ประเทศที่ขาดแคลนเงินทุน เทคโนโลยี อาจมีทรัพยากรธรรมชาติและแรงงาน

อย่างมากมาย แต่ประเทศที่พัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมแล้วอาจมีเงินทุน เทคโนโลยีแต่ไม่มี
ทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงานที่พอเพียงจึงทำให้มีการเคลื่อนย้ายทุนและเทคโนโลยีข้าม
ชาติเพื่อทำการผลิตสินค้าขึ้นมา

2. ลักษณะของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบเสรีนิยม สามารถทำให้
การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตข้ามพรมแดนเป็นไปได้โดยสะดวกและไม่มีอุปสรรค

จากสภาพการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศแบบใหม่นี้ทำให้เกิดองค์กรทาง
เศรษฐกิจระหว่างประเทศซึ่งทำหน้าที่เป็นสถาบันในการผลิตแบบข้ามชาติ และเพื่อความ
เข้าใจในจุดเดียวกันจะขอเรียกองค์กรนี้ว่าบริษัทข้ามชาติ (Multinational
Corporations : MNCs)

การเติบโตของบริษัทข้ามชาติที่เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น
มาได้ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญมากมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกัน ทั้งนี้เพราะ
องค์กรทางเศรษฐกิจดังกล่าวได้เพิ่มบทบาท และความสำคัญขึ้นมาจนในบางกรณีมีบทบาท
มากกว่ารัฐต่าง ๆ เสียอีก (Murray 1975 : 107) ซึ่งทำให้ในแวดวงวิชาการของการ
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เริ่มหันมาตระหนักในบทบาทของบริษัทข้ามชาติในฐานะ
ตัวแสดง (actor) ใหม่ โดยมีการนิยามว่าหน่วยรัฐชาติในฐานะที่เคยเป็นตัวแสดงหลัก
ในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น กำลังจะกลายเป็นหน่วยการวิเคราะห์ (unit of
analysis) ที่ล้าสมัย และไม่ทันต่อเหตุการณ์ และหน่วยการวิเคราะห์ที่ควรให้ความสำคัญ
ในการศึกษาคือบริษัทข้ามชาติที่กำลังเติบโตขึ้นทุกขณะ (Coulombis and Wolfe
1981 : 342) นักวิชาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันนอกจากจะเห็นถึงความ
สำคัญของบริษัทข้ามชาติในฐานะตัวแสดงใหม่แล้วยังได้เห็นถึงข้อดีที่เราจะหันมาให้ความ
สนใจกับบริษัทข้ามชาติมากขึ้นแทนที่จะเน้นแต่การวิเคราะห์ โดยยึดตัวแสดงรัฐเป็นหลัก
(state centric analysis) เพราะจะทำให้เราสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
ได้อย่างลึกซึ้งมากกว่าเดิมดังเช่นที่ John Burton (Burton, cited by Coulombis
and Wolfe 1981 : 343) นักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศชาวอังกฤษได้เปรียบเทียบ
เทียบการศึกษาแบบเก่าที่เน้นการวิเคราะห์โดยยึดรัฐเป็นตัวแสดงหลักว่าคล้ายการจ้องมอง
ดูการเล่นบิลเลียดโดยที่รัฐคือลูกบิลเลียด และละเลยที่จะให้ความสนใจต่อกระบวนกา

ในลูกบิลเลียด หรืออีกนัยหนึ่งก็คือตัวแสดงอื่นที่ต่ำลงไปกว่าระดับรัฐ โดยทั้งนี้เบอร์ตันยังเห็นว่า การมองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงนั้น แทนที่จะมองในรูปแบบของการเล่นบิลเลียด เราควรมองถึงองค์ประกอบภายในลูกบิลเลียด และสภาพแวดล้อมในเชิงมีความสัมพันธ์ต่อกันแบบใยแมงมุม (Cobweb) ซึ่งจะทำให้เราเห็นโยงใยหรือความเกี่ยวพันของสิ่งที่มีอยู่ในรัฐต่อกันและต่อสิ่งที่อยู่ภายในรัฐอื่นอีกด้วย

นอกจากนี้สิ่งที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่งก็คือ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบเสรีในปัจจุบันนี้ หน้าที่ทางเศรษฐกิจของรัฐไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่หรือจัดการโดยองค์กรที่มีอำนาจผูกขาด (single authority) เพียงองค์กรเดียวถึงแม้โดยทั่วไปในรัฐต่าง ๆ จะมีหน่วยงานหรือองค์กรประเภทนี้อยู่ก็ตาม และหน่วยงานที่จะมีสิทธิดำเนินการด้านเศรษฐกิจนี้ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐบาลของประเทศนั้นด้วย (Murray 1975 : 110) ซึ่งเมื่อเราพิจารณาถึงข้อกล่าวอ้างนี้ประกอบกับที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเน้นศึกษา เรื่องที่เกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติหรือการลงทุนข้ามชาตินั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจและกระทำได้ภายใต้บริบทของวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันนับได้ว่าเป็นการมองรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในแง่มุมที่กว้างขึ้นจากเดิมที่มักจะพิจารณาถึงแต่ปัจจัยทางด้านการเมือง และการทหารเป็นหลัก ซึ่งการมองหรือพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวทางเดิมมักให้คำตอบทางด้านการศึกษาอย่างไม่กระจ่างชัด เป็นเพราะไม่ได้ให้ความสนใจปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากขึ้นทุกทีในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเท่าที่ควร

บริษัทข้ามชาตินับได้ว่าเป็นตัวการที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด ในการก่อให้เกิดสภาวะความเป็นนานาชาติของระบบเศรษฐกิจโลก หมายถึงการที่ตัวบริษัทได้ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงและรวมตัวกันของระบบเศรษฐกิจระหว่างชาติต่าง ๆ แต่ถ้าเราจะมาพิจารณาให้ถี่ถ้วน จะเห็นว่าบริษัทข้ามชาตินั้นเป็นทั้งตัวเร่ง และเป็นทั้งผลลัพธ์ของการมีปฏิสัมพันธ์แบบข้ามชาติที่สลับซับซ้อนในปัจจุบัน (Blake and Walters 1976 : 76) ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้มีการมุ่งประเด็นให้ความสนใจต่อการศึกษาบริษัทข้ามชาติในฐานะตัวแสดงระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ การเมืองทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าบริษัทข้ามชาติมีสถานะที่เป็นทั้งเป้าหมายในการศึกษาและการ

โจมตีในเรื่องของเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้ (Blake and Walters 1976 : 77) จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ในวิทยาลัยนั้นจะเป็นการเลือกศึกษาถึงบทบาทของบริษัทในการเข้าไปดำเนินการลงทุนแบบข้ามชาติแต่ก่อนที่จะลงไป ราชละเอียดเกี่ยวกับแง่มุมและกรณีศึกษา เราควรมาร่วมทำความเข้าใจเบื้องต้นถึงบริษัทข้ามชาติในแง่ความหมาย ลักษณะ รวมทั้งความสำคัญในเชิงรูปธรรมในปัจจุบันเสียก่อน

ความหมายของบริษัทข้ามชาติ

ในด้านคำนิยามหรือความหมายของบริษัทข้ามชาตินั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ที่ทำการศึกษาในเรื่องนี้ให้คำจำกัดความของบริษัทข้ามชาติไว้หลายกรณีดังจะ ได้ยกมาพอสังเขปได้เช่น

- David E. Lilienthal ซึ่งเข้าใจว่าเป็นผู้ใช้ศัพท์คำว่าบริษัทข้ามชาติ เป็นคนแรกได้เสนอเอกสารในการประชุมวิชาการของ The Graduate School of Industrial Administration of the Carnegie Institute of Technology เมื่อเดือนเมษายนปี ค.ศ. 1960 ภายใต้หัวข้อ Management and Corporations 1985 โดยได้กล่าวถึงความหมายของบริษัทข้ามชาติอย่างสรุปว่า หมายถึง บริษัทซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศหนึ่ง และมีสำนักงานซึ่งดำเนินงานอยู่ภายใต้กฎหมายและขนบธรรมเนียมในประเทศอื่นด้วย คำว่า Multinational ในทรรศนะของ Lilienthal หมายถึงจำนวนประเทศหลาย ๆ ประเทศที่บริษัทไปเปิดดำเนินการ (วาสนา ปานฉวี 2528 : 58)

- ศาสตราจารย์ George A. Steiner ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าบริษัทข้ามชาติ ควรจะเป็นบริษัทที่มีลักษณะอย่างน้อยสองประการคือ ประการแรก เป็นบริษัทที่มีการดำเนินงานกิจการในสองประเทศขึ้นไปและมีกิจกรรมมากพอสมควร สามารถดำเนินงานต่อเนื่องไปได้ด้วยดี ประการที่สองคือ บริษัทจะต้องมีทางเลือกในการตัดสินใจในประเทศต่าง ๆ ไม่จำกัดเพียงภายในประเทศ (วาสนา ปานฉวี 2528 : 59)

- ส่วน Muller (1973 : 124) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งดำเนินธุรกิจในประเทศต่าง ๆ หลายแห่ง โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศหนึ่ง และมีการดำเนินกิจการสาขาอยู่ในประเทศอื่น ๆ หลายแห่ง

จากคำนิยามที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เราสามารถที่จะสรุปออกมาได้ว่าคำนิยามเหล่านี้มีความแตกต่างกันในรายละเอียดเล็กน้อยแต่มีจุดร่วมที่สอดคล้องกัน ซึ่งน่าสนใจก็คือต่างยอมรับว่าบริษัทข้ามชาติเป็นกลุ่มธุรกิจหรือบริษัทที่มีการประกอบการแผ่ขยายหน่วยการผลิตออกจากประเทศแม่ไปสู่อีกประเทศหนึ่ง อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะเห็นว่าบริษัทมีลักษณะ "หลายชาติ" ก็เฉพาะในแง่การดำเนินธุรกิจเท่านั้น แต่ในแง่ความเป็นเจ้าของและอำนาจในการควบคุมกิจการยังคงเป็นของบริษัทที่อยู่ในประเทศแม่เพียงประเทศเดียว (วิทยากร เชียงกุล, สหิ ประศาสน์เศรษฐ, สุชาส ตวีรัตน์ 2522 : 7) จากนิยามต่าง ๆ และข้อสรุปของความหมายของบริษัทข้ามชาติข้างต้นคงจะทำให้เราเข้าใจได้บ้างว่าบริษัทคืออะไรและทำกิจกรรมอะไรในบริบทของความสัมพันธระหว่างประเทศ

ประเภทของบริษัทข้ามชาติ

Blake และ Walters (1976 : 84-86) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้แบ่งประเภทของบริษัทฯ ไว้ 2 ประการคือ

1. ดูจากการจัดโครงสร้างขององค์กร (Organizational structure)
2. ดูจากการบริหาร (Managerial Orientation)

จากหลักเกณฑ์ทั้ง 2 เราพอจะแบ่งประเภทของบริษัทฯ ออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. บริษัทฯที่มีการจัดองค์กรเพื่อเป็นการเสริมตลาดของบริษัทแม่เป็นหลัก
บริษัทฯชนิดนี้จะจัดองค์กรให้มีการปฏิบัติการระหว่างประเทศ โดยที่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ มาตรฐานการผลิต และการปฏิบัติงานจะขึ้นอยู่กับหรือตอบสนองต่อธุรกิจของบริษัทแม่เป็นหลัก ในทำนองเดียวกันการบริหารงานก็จะ เป็นไปตามความต้องการของบริษัทหรือประเทศแม่ ทรนศนะที่ก่อให้เกิดการจัดองค์กรเช่นนี้คือการมองว่าอะไรก็ตามที่เป็นสิ่งดีหรือเหมาะสม แก่บริษัทแม่แล้วจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด ดังนั้น การกระทำหรือความ

พยายามใด ๆ ก็ตามของบริษัทลูกก็ควรจะเป็นไปเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจและผลประโยชน์ของบริษัทแม่ ในปัจจุบันบรรษัทฯส่วนมากจะอยู่ในประเภทนี้ ลักษณะที่น่าสังเกตก็คือ ในบรรษัทฯประเภทนี้จะถือว่าจุดประสงค์ มาตรฐานและการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาในประเทศผู้รับการลงทุนนั้น เป็นเป้าหมายรองจากเป้าหมายของบริษัทแม่

2. บรรษัทฯที่บริษัทแม่เป็นเพียงผู้ถือหุ้นภายใต้การควบคุมของบริษัทแม่ นั้นบริษัทลูกค่อนข้างมีอิสระในการจัดการทั้งในด้านการกำหนดเป้าหมาย การแยกย้ายปฏิบัติงานในเรื่องธุรกิจ ผู้จัดการในหัวหน้าหน่วยมักจะเป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งก็มักจะกำหนดการทำงานได้ด้วยตัวเอง โดยปราศจากการแทรกแซงจากบริษัทแม่ บรรษัทฯที่มีลักษณะเช่นนี้ เวลาปฏิบัติงานจะไม่ค่อยทำให้มีความขัดแย้งระหว่างบรรษัทฯกับประเทศผู้รับการลงทุนเท่าใดนัก เพราะลักษณะของการดำเนินงานมีความคล้ายคลึงกับบริษัทในท้องถิ่นมาก

3. บรรษัทฯ ประเภทนี้ต่างจาก 2 ประเภทแรกตรงที่ว่า บรรษัทฯประเภทนี้มีการดำเนินงานและกำหนดเป้าหมายในระดับภูมิภาคและระดับโลก (regional and global) โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของบรรษัทฯเป็นใหญ่ ไม่มีการแบ่งแยกสัญชาติเป็นบริษัทแม่บริษัทลูก การดำเนินงานจะเป็นไปตามแบบแผนเดียวกันและสอดคล้องกันเพื่อตอบสนองเป้าหมายของบรรษัทฯซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวาง ในการจัดองค์กรและการบริหารงานแบบนั้นก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบรรษัทฯกับประเทศผู้รับการลงทุนได้อย่างมาก แต่ต้นเหตุของความขัดแย้งไม่ได้มาจากประเด็นการถือครองประโยชน์ตามสัญชาติ (ethnocentrism) เหมือนประเภทแรกแต่เป็นเพราะลักษณะความเป็นนานาชาติของบรรษัทฯมากกว่า

ความหมายและประเภทของบรรษัทฯที่ได้กล่าวมาคงจะไม่ทำให้เรามองเห็นภาพและเกิดความเข้าใจตัวบรรษัทฯได้อย่างรอบด้านดังนั้นเพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับแรงผลักดันที่ทำให้เกิดสถาบันบรรษัทฯ รวมตลอดถึงจุดมุ่งหมายของบรรษัทฯ ในส่วนต่อไปนี้จะได้เป็นการอธิบายถึงแรงผลักดันและจุดมุ่งหมายดังกล่าว โดยอาศัยเพื่อหาของทฤษฎีการลงทุนที่ชื่อ Oligopolistic Theory of Direct Investment เข้ามาช่วยอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรรกของการลงทุนข้ามชาติมากขึ้น

ทฤษฎีการลงทุนทางตรงแบบภายใต้การผูกขาดของคนกลุ่มน้อย(Oligopolistic)

(Hymer 1960 cited by Jeerasak Pongpissanupichit 1985 : 17-32)

ทฤษฎีนี้ได้รับการเสนอโดย Stephen H. Hymer โดยถูกพัฒนามาจาก Industrial Organization Theory และ Theory of Innovation and Location ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพตลาดว่าเป็นอย่างไรจึงเอื้ออำนวยหรือชักจูงให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในตลาดนั้น ทฤษฎีนี้ไม่เพียงแต่คำนึงถึง การลงทุนข้ามชาติในแง่ของการส่งผ่านเงินทุน ความรู้ ผู้ประกอบการข้ามแดนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสภาพการควบคุมการเป็นเจ้าของสิ่งเหล่านี้ด้วยซึ่งจุดนี้เป็นใจความสำคัญของทฤษฎีในข้อที่บ่งถึงความแตกต่างระหว่างผู้ลงทุนท้องถิ่นกับผู้ลงทุนจากต่างประเทศ โดยผู้ลงทุนจากต่างประเทศจะมีข้อเสียเปรียบผู้ลงทุนภายในหลายประการเช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ติดต่อสื่อสาร ความแปลกถิ่นที่ต้องเข้ามาอยู่ในที่ ๆ มีสังคม วัฒนธรรมที่ต่างกันออกไป การขาดความรู้ในเรื่องของตลาดภายในประเทศที่เข้าไปลงทุน ฯลฯ ดังนั้นบรรษัทฯจึงต้องพยายามเป็นเจ้าของหรือสร้างข้อได้เปรียบอื่น ๆ ขึ้นมา เพื่อที่จะแข่งขันกับผู้ลงทุนในท้องถิ่นให้ได้

ในสภาพของตลาดแบบอุดมคติที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ทั้งในด้านปัจจัยของการตลาดและการผลิต ตลาดจะถูกจับจองโดยผู้ผลิตภายในอย่างสมบูรณ์อยู่แล้วดังนั้น ก็จะไม่มีการลงทุนระหว่างประเทศเกิดขึ้น จากสมมติฐานเช่นนี้ เราอาจจะอนุมานได้ว่าการลงทุนระหว่างประเทศได้ขึ้น เพราะเกิดสภาพไม่สมบูรณ์ของตัวแปรทางด้านการผลิตและการตลาดรวมถึงเทคโนโลยี ความชำนาญด้านการตลาดและการบริหารหรืออาจมีการแทรกแซงจากรัฐบาล ดังนั้นการลงทุนข้ามชาติจะเกิดขึ้นได้จึงจะต้องมีความเป็นต่อแบบผูกขาด (monopolistic advantages) ที่นักลงทุนในท้องถิ่นไม่มีหรือจะพูดอีกอย่างได้ว่า ข้อได้เปรียบเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของบรรษัทฯ โดยตรงซึ่งเราสามารถจะสรุปออกมาได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. บรรษัทฯที่ใหญ่ ๆ จะใช้การโฆษณาแบบกว้างขวางในระดับโลกและสินค้าเหล่านี้ย่อมมีสิทธิบัตรคุ้มครอง เมื่อบริษัทแม่ส่งต่อมายังบริษัทในเครือที่ไปลงทุนก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากเพราะถือว่าเป็นบริษัทในเครือ ตรงนี้จึงถือเป็นข้อได้เปรียบอันหนึ่งต่อบริษัทในท้องถิ่น ส่วนในแง่ความชำนาญทางด้านการตลาด บรรษัทฯ ใหญ่ ๆ ส่วนมากจะมี

การวางแผนการตลาดในระดับระหว่างประเทศเป็นอย่างดี โดยเฉพาะจะมีการทำการสำรวจวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดการผลิต การส่งเสริมการขายและการจัดจำหน่ายทันต่อเหตุการณ์ หรือสอดคล้องต่อความต้องการของตลาดอยู่เสมอ

2. การครอบครองเทคโนโลยีที่ดีกว่าและมีการบริหารงานที่ดีกว่า ซึ่งทำให้บริษัทมีความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีราคาถูกหรือหาได้ง่าย ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ซึ่งในการนี้บริษัทมักจะได้รับความช่วยเหลือจากบริษัทแม่เป็นหลัก

3. ความได้เปรียบของบริษัทอาจเกิดจากการที่ขอบเขตและวงจการผลิตของบริษัทนั้นกว้างขวางมากทำให้ครองตลาดที่ใหญ่กว่า และมีการผลิตที่มากกว่าอันจะนำมาซึ่งการใช้ต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าในที่สุด

4. ยิ่งบริษัทมีการลงทุนใน "หลายชาติ" และมีความหลากหลายในวงจการผลิตมากขึ้นเท่าใดจะยิ่งทำให้บริษัทมีข้อได้เปรียบบริษัทในท้องถิ่นมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะบริษัทย่อมมีทางเลือกมากกว่าโดยเฉพาะในเรื่องท้องที่การลงทุน การเลือกซื้อปัจจัยการผลิตที่ถูกกว่าและการรับรู้สถานการณ์ตลาดที่กว้างขวางกว่าทำให้มีทางเลือกในการลงทุนได้หลายกรณี โดยเฉพาะความเป็นบริษัทข้ามชาติย่อมจะทำให้มีโอกาสในการใช้ระบบการตั้งราคาโอน (transfer pricing) เข้ามาเพื่อสร้างผลกำไรได้มากกว่าปกติซึ่งบริษัทในท้องถิ่นทำไม่ได้

จากเนื้อหาของทฤษฎีข้างต้น เราจะเห็นถึงเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้บริษัทต่าง ๆ ทำตัวเป็นนักลงทุนข้ามชาติได้อย่างค่อนข้างชัดเจนต่อไปจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของบริษัทในการเข้าไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ (วิทยากร เชียงกูลและคณะ 2522 : 95-98) ซึ่งเราสามารถแยกออกได้เป็น 4 ประเด็นคือ

1. เพื่อหาแหล่งวัตถุดิบ เช่น การเข้าไปลงทุนขุดน้ำมันปิโตรเลียมในภูมิภาคตะวันออกกลาง การไปลงทุนขุดสินแร่ต่าง ๆ เช่น เหล็ก ทองแดง ดีบุก ตะกั่ว ฯลฯ ในประเทศต่าง ๆ หรือการไปลงทุนทำการเกษตรขนาดใหญ่ในละตินอเมริกา

2. เพื่อหาแรงงานราคาถูก ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศอุตสาหกรรมทำให้ค่าครองชีพสูง และคนงานในประเทศพัฒนาแล้วสามารถเรียกร้องค่าจ้างแรงงานได้สูงขึ้น ตามลำดับ ขณะที่ค่าจ้างแรงงานในประเทศด้อยพัฒนายังต่ำอยู่ ทำให้มีการไปลงทุน

ในประเทศด้อยพัฒนาเพื่อหาข้อได้เปรียบจากการที่แรงงานในประเทศดังกล่าวมีค่าจ้างถูกกว่า โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก

3. เพื่อหาลาด การไปลงทุนในต่างประเทศเป็นการนำโรงงานไปใกล้ตลาดมากขึ้น และในหลายกรณีเป็นการหลีกเลี่ยงการตั้งกำแพงภาษีหรือการจำกัดเขตนำเข้าของประเทศต่าง ๆ ในเมื่อประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมไม่สามารถส่งสินค้าเข้าไปขายในประเทศอื่นได้โดยสะดวก หรือได้กำไรดี ก็ไปตั้งโรงงานในประเทศเหล่านั้น ผลิตสินค้าขายคนในประเทศนั้นหรือประเทศใกล้เคียงเสียเลย

4. เพื่อหาความได้เปรียบจากการผูกขาดในลักษณะกลุ่มหรือทำการผลิตและการตลาดให้มีลักษณะเป็นนานาชาติ เนื่องจากการเติบโตของเศรษฐกิจในด้านหนึ่งทำให้มีการแข่งขันกัน ธุรกิจเอกชนจึงต้องคิดหาทางได้เปรียบในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการหาข้อได้เปรียบจากขนาดของการประกอบการ การมีส่วนควบคุมอุทยานอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม ฯลฯ ทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องขยายการลงทุนเพื่อแสวงหาความได้เปรียบในลักษณะดังกล่าว

ลักษณะของการลงทุนข้ามชาติที่สำคัญคือ การไปลงทุนในกิจการขุดหาหรือผลิตวัตถุดิบขั้นต้น เช่น น้ำมันปิโตรเลียม แก๊สธรรมชาติ แร่ธาตุต่าง ๆ กิจการอุตสาหกรรม เช่น โรงงานประกอบรถยนต์ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรหรือกิจการอุตสาหกรรมเกษตร การทำไร่ขนาดใหญ่ การผลิตอาหาร ปุ๋ย ฯลฯ บางบริษัทไปลงทุนตั้งสาขาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น ไอบีเอ็ม มีสาขาในประเทศต่าง ๆ ถึงกว่า 80 ประเทศด้วยกัน จากหลักฐานทางตัวเลขสถิติที่แสดงถึงการเปรียบเทียบอำนาจทางเศรษฐกิจของบริษัทกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกซึ่งเป็นข้อมูลในปี 1974 รวบรวมโดย Standard and Poor's Stock Reports ซึ่งออกโดยหน่วยงานของรัฐบาล ประเทศสหรัฐอเมริกาได้แสดงให้เห็นว่าจากประเทศที่ผลิตวัตถุดิบมวลรวมของประเทศมากที่สุด 33 ประเทศนั้นในอันดับที่ 18, 22, 24-33 เป็นบริษัทข้ามชาติที่มีสินทรัพย์และการทำกำไรเทียบเคียงได้กับอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ และมีมูลค่ามากกว่าของประเทศด้อยพัฒนาอย่างมากมา (Coulombis and Wolfe 1981 : 346)

ด้วยมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาลที่บริษัทครอบครองอยู่ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานของบริษัทนั้นเกี่ยวข้องกับ

แลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ เทคนิค การเงิน และบุคลากรระหว่างประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน การแบ่งผลประโยชน์ระหว่างกันย่อมก่อให้เกิดข้อขัดแย้งเพราะต่างฝ่ายย่อมต้องการผลตอบแทนมากซึ่งอาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ โดยเฉพาะเมื่อทางสำนักงานใหญ่หรือบริษัทแม่ต้องการควบคุมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดกำไรสูงสุดแต่ประเทศเจ้าบ้านหรือประเทศที่เป็นที่ตั้งของบริษัทย่อย ย่อมต้องการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทในท้องถิ่นของตนให้สอดคล้องกับความต้องการภายในประเทศและเป้าหมายของประเทศ (วาสนา ปานมณี 2528 : 60) และภายใต้ความขัดแย้งนี้ประเทศเจ้าบ้านมักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะบริษัทแม่ทั่วโลกที่จะเข้าไปครอบงำทางเศรษฐกิจและแทรกแซงทางการเมือง (วิทยากร เชียงกุล และคณะ 2522 : 27-46) ของประเทศเจ้าบ้าน อันนับเป็นปัญหาสำคัญที่เรื้อรังตลอดมาระหว่างประเทศเจ้าของบริษัทและประเทศผู้รับการลงทุน

จากนิยาม ลักษณะ จุดมุ่งหมายรวมถึงอำนาจทางเศรษฐกิจของบริษัทที่ได้กล่าวมาแล้ว คงจะทำให้เราเห็นความสำคัญขององค์การระหว่างประเทศที่เราเรียกว่าบริษัทข้ามชาติในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อย่างชัดเจน และสามารถคะเนได้ถึงอำนาจในระดับหนึ่งของตัวบริษัท พร้อมการจัดตั้งที่เป็นระบบ และยังทำหน้าที่ในการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามชาติไปยังรัฐต่าง ๆ โดยไม่ต้องผ่านองค์การตัวแทนของประเทศตนหรือรัฐบาล ซึ่งในปัจจุบันขอบข่ายและสาขาของบริษัทที่นับวันจะยิ่งแผ่ขยายไปทั่วโลกและมีความมั่นคงเพิ่มมากขึ้นทุกทีในประเทศที่เข้าไปทำการลงทุน และในขอบข่ายนี้ประเทศไทยก็ได้เป็นข้อยกเว้นแต่ประการใด เพราะจากลักษณะของประเทศไทยนี้ยังเป็นประเทศกำลังพัฒนา แต่มีทรัพยากรธรรมชาติมาก มีแรงงานราคาถูกและขีปนาวุธเศรษฐกิจแบบเสรีเปิดกว้างแก่ต่างชาติจึงเป็นธรรมดาที่จะต้องมีการเข้ามาลงทุนของบริษัทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประสบการณ์ของประเทศไทยต่อบริษัทข้ามชาติในรูปของการลงทุนจากต่างชาติ นั้นเริ่มเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ผ่านทางธนาคารโลก หันไปเลือกแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการลงทุนของภาคเอกชน

เป็นสำคัญในการที่รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายส่งเสริมการลงทุน โดยให้อภิสิทธิ์แก่นักลงทุนต่างชาติหลายประการ ผลก็คือทุนจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจไทยอย่างเสรีและรวดเร็ว (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรัตน์ 2530 : 199) โดยตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา เงินลงทุนจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยในช่วงปี 1965-1974 เงินลงทุนจากต่างประเทศมีมูลค่ามากถึง 1 ใน 3 ของเงินทุนที่ไหลเข้ามาในประเทศไทยทั้งหมด และเริ่มลดลง แต่พอเข้าทศวรรษที่ 1980 ก็กลับเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ (Atchaka Sibunruang and Somsak Tambunlertchai 1986 : V) ในช่วงแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1-2 ประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยรายใหญ่ที่สุดคือ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยเงินทุนของทั้ง 2 ประเทศคิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 60-65 ของเงินลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด แต่แนวโน้มในช่วง 1 ทศวรรษที่ผ่านมาประเทศญี่ปุ่นกลับกลายเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดเมื่อนิยามจากมูลค่าของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศคู่ได้จากตารางที่ 1

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ปริมาณการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในไทย 2523-2529

หน่วย : ล้านบาท

	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	รวม
สหรัฐ-								
อเมริกา	730.0	2,395.0	843.0	1,252.9	3,731.6	2,370.5	1,175.6	12,500.4
ญี่ปุ่น	902.5	1,405.2	1,015.5	2,431.8	2,588.1	1,533.7	3,050.5	12,928.3
ฮ่องกง	1,066.8	303.9	638.2	645.6	351.4	649.0	1,042.1	4,906.2
อังกฤษ	82.5	334.6	182.1	793.4	257.1	121.6	243.9	2,015.4
เนเธอร์แลนด์	22.0	77.3	1,029.8	1,029.8	- 58.4	- 43.1	- 58.0	2,036.4
สิงคโปร์	226.3	1,015.4	-338.9	555.8	1,120.2	1,122.3	445.0	1,851.5
เยอรมนี								
เดนมาร์ก	261.8	179.1	182.2	236.2	18.3	166.3	154.4	1,198.4
อื่น ๆ	523.8	652.5	798.2	1,037.1	1,616.0	703.5	629.1	5,960.2
รวม	3,816.0	6,363.2	4,338.6	8,191.9	9,624.3	4,379.2	6,693.6	43,406.3

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การที่มีเงินทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากมายขนาดนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการมีความคิดที่ว่าประเทศด้อยพัฒนาจะสามารถเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดดได้ต้องอาศัยการลงทุนจากต่างประเทศ เนื่องจากด้วยวิธีการนี้ประเทศจะได้

1. เงินทุนจากภายนอกเพื่อมาใช้ลงทุนไว้ในการผลิต ลำพังอาศัยเงินออมที่ระดมจากภายในนั้นไม่เพียงพอ

2. ความรู้และเทคโนโลยีวิชาการที่ติดมาจากการลงทุนของต่างชาติ

ด้วยความคิดนี้จึงทำให้เกิดการก่อตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในที่สุด

(ดีเรก ปีทิมสิริวัณณ์ 2529 : 29) คณะกรรมการชุดนี้ก่อตั้งขึ้นในปี 2502 โดยมีหน้าที่หลัก คือส่งเสริมให้เอกชนลงทุนในกิจการที่เป็นประโยชน์กับเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดการสร้างงาน การกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2531 : 8) ในการส่งเสริมการลงทุนนี้รัฐบาลไทยมุ่งหวังการระดมทุนจากต่างประเทศมากกว่าทุนภายใน ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อกันว่าประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาขาดแคลนทุนที่จะนำมาลงทุนลงทุนไว้ และเราสามารถมองเห็นถึงสิ่งที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน คาดหวังจากการลงทุนของต่างชาติได้จากคำประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2531 : 8) ที่ว่า

ในการส่งเสริมการลงทุนนั้น เราเน้นทั้งนักลงทุนในประเทศและที่มาจากต่างประเทศ การที่เราส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ด้วยนี้ก็เพื่อให้เกิดการนำทรัพยากรจากต่างประเทศ เข้ามาเสริมหรือสนับสนุนทรัพยากรในประเทศ ช่วยให้เกิดการพัฒนาในอัตราที่สูงกว่าการอาศัย ทรัพยากรในประเทศเพียงอย่างเดียว ถ้าจะกล่าวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้วการลงทุนจากต่างชาติควรเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก แต่เมื่อเราได้ศึกษาถึงสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น หลังจากประกาศใช้แผนพัฒนาฉบับแรกจนถึงปัจจุบันควบคู่ไปกับการหลั่งไหลเข้ามาของทุนต่างชาติ อย่างมากมายนั้น ปรากฏว่าผลที่ออกมามิได้เป็นไปตามแผนพัฒนา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนซึ่ง เราพอจะสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

1. ปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศไทย

แม้จะปรากฏว่าตัวเลขของรายได้ประชากรต่อหัวโดยเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นมาก อย่างไรก็ตามแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ รายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้กลุ่มบุคคลใดเป็นผู้รับ เราสามารถดูได้จากตัวเลขที่แสดงถึงรายได้เฉลี่ยต่อคนในประเทศไทย เปรียบเทียบระหว่างชนบทกับเมือง (เขตเทศบาล) ในช่วงปี 2503-2528 นั้นปรากฏว่าในขณะที่รายได้ประชากรในชนบทเพิ่มขึ้นเพียง 3 ใน 4 ส่วนของรายได้แต่ประชากรในเขตเมืองนั้นเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า ซึ่งทำให้เห็นว่าไม่มีความเสมอภาคในการกระจายรายได้ระหว่างเมืองกับชนบทอย่างชัดเจน

2. ปัญหาการจ้างงาน

แรงงานส่วนใหญ่ของไทยยังอยู่ในภาคเกษตรกรรมภาคเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมมายังอุตสาหกรรมมีเพียงจำนวนหนึ่ง แต่ก็ยังไม่สามารถบรรเทาปัญหาการว่างงานจากภาคเกษตร ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ไม่มีการพัฒนาภาคเกษตร หรือการพัฒนาภาคเกษตรอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้เมื่อประเมินคุณภาพการจ้างงานอันเกิดจากการลงทุนโดยเฉพาะของญี่ปุ่นในประเทศไทยซึ่งเป็นผู้เข้ามาลงทุนรายใหญ่ที่สุด ปรากฏว่ามีจำนวนจำกัดมากและเป็นไปได้อย่างยิ่งที่ข้ออ้างของการส่งเสริมการลงทุน เพื่อให้เกิดการจ้างงานนั้นเป็นข้ออ้างที่ผูกเกินความจริง (Chulacheeb Chinwanno and Somsak Tambunlertchai 1983 : 198)

3. ความเจริญในส่วนต่าง ๆ ของภูมิภาค

ในส่วนนี้ปรากฏว่าที่ตั้งโรงงานที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนรวบรวมออกมานั้น แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ที่มีการตั้งโรงงานอย่างหนาแน่นคือเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดรอบนอก อันได้แก่ สมุทรปราการ นครปฐม ปทุมธานี สมุทรสาคร คือมีถึง 981 โรงงาน ในขณะที่จำนวนโรงงานในภาคอื่น ๆ ทั้งหมด รวมกันได้เพียง 295 โรงงาน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีพื้นที่และประชากรมากที่สุด มีโรงงานอยู่เพียง 19 โรงงานเท่านั้น (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2523 : 71)

ปัญหาการสวนทางกันระหว่างเป้าหมายในการพัฒนาประเทศกับการพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติดังที่ปรากฏอยู่นี้ว่าเป็นปัญหาที่ควรจะได้รับพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะจะได้มีการพิจารณากันใหม่เสียที่ว่า ในการพึ่งพาการลงทุนจาก

ต่างชาติที่เป็นอยู่มีความเหมาะสมเพียงใดกับภาวะของประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศของเรา เพราะนอกจากปัญหาของการไม่พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายของการพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติแล้ว เมื่อเรามองในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้วการพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติเท่าที่ผู้เขียนทำการศึกษาเอกสารเบื้องต้นเกี่ยวกับการลงทุนข้ามชาติแล้วยังพบว่า ได้มีปัญหาของการเอาวัดเอาเปรียบของบรรษัทต่อประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งสะท้อนภาพปัญหาของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศผู้รับทุนกับประเทศแม่ของบรรษัท

รายงานของ Sunkel (1973 : 135-140, 145-149, 154, 163-170) ที่กล่าวถึงปัญหานั้นเกิดการลงทุนข้ามชาติของบรรษัทไว้ว่า

1. ทำให้เกิดการแทรกแซงทางกฎหมาย การเมือง นโยบายต่างประเทศและวัฒนธรรมจากประเทศหนึ่งมายังประเทศหนึ่งได้
2. ตัวบรรษัทจะทำให้ประสิทธิภาพของรัฐบาล ในการควบคุมเศรษฐกิจนั้นลดลง ซึ่งบรรษัทที่มีขนาดใหญ่และมีอำนาจติดต่อถึงกันนั้นสามารถหลบหลีกกฎข้อบังคับทางด้านต่าง ๆ ได้เช่นภาษี เป็นต้น
3. บรรษัทข้ามชาติมีแนวโน้มในการบริหารงานมาจากศูนย์กลางประเทศแม่ทั้งในด้านการตัดสินใจในเรื่องนโยบายและการผูกขาดเทคโนโลยี ซึ่งจุดนี้มีผลทำให้ประเทศผู้รับทุนจะต้องตกอยู่ในสภาพพึ่งพิงต่อประเทศผู้ลงทุนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ
4. บรรษัทมักจะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยมีจุดยืนและผลประโยชน์จากประเทศแม่และอุตสาหกรรมของตนเป็นหลัก ซึ่งในบางกรณีอาจไม่สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในประเทศที่รับการลงทุน
5. ในกรณีของการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการขุดค้นหรือการนำทรัพยากรธรรมชาติขึ้นมาใช้ซึ่งจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสูงและเงินทุนจำนวนมากนั้นจะมีลักษณะของการผูกขาดในลักษณะกลุ่มของบรรษัท (Oligopolistic) เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการกำหนดราคาต่าง ๆ จึงไม่เป็นไปตามกลไกของตลาดแบบการค้าเสรี แต่การกำหนดนั้นจะเป็นการตกลงและถ่วงดุลหรือรวมหัวกันของเหล่าบรรษัทที่ผูกขาดอุตสาหกรรมประเภทนั้นอยู่
6. ผลประโยชน์อันเกิดจากการลงทุนนั้น ในที่สุดจะมีการชักย้ายถ่ายเทและถูกส่งออกนอกประเทศไปเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สิ่งที่คาดหวังไว้โดยเฉพาะการพัฒนาทาง

เศรษฐกิจอย่างทั่วถึงเป็นไปได้ยาก และที่สำคัญคือ การพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาตินั้น จะเป็นการทำให้สถาบันการลงทุนของต่างชาติไม่เจริญเติบโต เพราะไม่สามารถแข่งขันกับบรรษัทซึ่งมีประสิทธิภาพและข้อได้เปรียบนานับประการ (Sunkel, in Modelski, ed. 1979 : 216) โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและเงินทุนอุดหนุน (Kindleberger 1973 : 246-249)

ทางด้านงานของ Galtung (in Modelski, ed. 1979 : 160) เขาได้สรุปถึงผลของการพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติไว้ หลายแง่มุมดังจะ ได้กล่าวโดยสรุปคือ

1. ทางด้านเศรษฐกิจประเทศที่เป็นเจ้าของบรรษัทและเข้ามาลงทุนนั้นจะยิ่งมีการพัฒนาวิธีการผลิตแบบใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ประเทศที่รับการลงทุนนั้นจะไม่มีการพัฒนาอะไรใหม่ ๆ เลย เพราะเป็นเพียงแต่รับเอาสิ่งที่พัฒนาแล้วในแบบสำเร็จรูปมาใช้อีกต่อหนึ่ง

2. ทางด้านสภาพภาพของประเทศในการเมืองโลก ประเทศที่พัฒนาแล้วที่เป็นผู้เข้ามาลงทุนจะยิ่งเพิ่มพูนสถานะของความเป็นประเทศศูนย์กลาง (center) มากขึ้น ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาที่รับการลงทุนกลับจะยิ่งมีสภาพของการเป็นรัฐบริวาร (periphery) มากยิ่งขึ้น

3. ทางด้านจิตวิทยา สภาพจิตวิทยาพื้นฐานโดยส่วนรวมของประเทศศูนย์กลางนั้นจะเป็นสภาพของการมีความรู้สึกแบบพึ่งตนเองได้และมีความเป็นตัวของตัวเองสูง ในขณะที่ประเทศบริวารนั้นจะมีความรู้สึกที่จะต้องพึ่งพิงประเทศศูนย์กลางอยู่เสมอ

โดยสรุปแล้วบรรษัทที่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศที่รับการลงทุนมักจะถูกแบ่งเล็งว่าเป็นผู้เข้ามาขูดรีดทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนั้นผลกำไรจากการค้าทรัพยากรเหล่านี้จะตกเป็นของบรรษัทเป็นส่วนมากอีกด้วย โดยถูกส่งออกไปสนองแก่ประเทศแม่เป็นหลักซึ่งนับเป็นการขูดรีดประเทศที่รับการลงทุนซึ่งก็คือประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากนั่นเอง และในขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ก็พยายามที่จะให้ได้ผลตอบแทนจากการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและจะต้องดำรงรักษาอธิปไตยและเกียรติภูมิของชาติภายในเวลาเดียวกันด้วย (Blake and Walters 1976 : 92) ซึ่งในจุดนี้ ถือได้ว่าเป็นสัญญาณที่อาจนำมาสู่ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐที่รับการลงทุนกับรัฐที่ลงทุน โดยเมื่อรัฐทั้งสองมีเป้า

หมายที่ต่างกัน ในขณะที่ใช้การลงทุนข้ามชาติคืออย่างเดียวกันเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมายของตนเอง (Blake and Walters 1976 : 110)

จากปัญหาและผลสืบเนื่องอันเกิดจากการพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติที่กล่าวมา ทำให้เกิดความสงสัยในสภาพของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เข้ามาลงทุนกับประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้รับการลงทุนและจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการลงทุนของต่างชาติในประเทศไทย ได้ความจริงบางประการที่น่าสนใจคือ ในบรรดาบรรษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยนั้น บรรษัทญี่ปุ่นมีบทบาทเด่นมากที่สุดเมื่อพิจารณาถึงมูลค่าของเงินลงทุนที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปีและมีมูลค่ามากที่สุด และถ้าหากจะพิจารณาจากอัตราผู้ถือหุ้นของบริษัที่ ได้รับบัตรส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2523 : 71) เป็นของญี่ปุ่นเสีย 34% หรือมากกว่า 1 ใน 3 ของมูลค่าหุ้นต่างชาติทั้งหมดหรือ เมื่อพิจารณาจากจำนวนช่างฝีมือและผู้ชำนาญการชาวญี่ปุ่นที่พำนักในประเทศไทย โดยขั้นทะเบียนผ่านคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนก็มีจำนวนมากที่สุดเช่นกันเมื่อเปรียบเทียบกับชาติอื่นที่เข้ามาลงทุน (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2523 : 80) ที่เป็นเช่นนี้เพราะหลังสงคราม ญี่ปุ่นมีการเติบโตอย่างรวดเร็วในด้านโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างกำลังแรงงาน ผลการผลิตได้พัฒนาไปสู่ระดับสูงมีการใช้ทุนและวิทยาการอย่างหนาแน่นในกระบวนการผลิต แรงงานก็หายากและค่าแรงก็พุ่งสูงขึ้น จนการผลิตที่ต้องใช้แรงงานมากจำเป็นต้องมีการช่วยมาตั้งในประเทศด้อยพัฒนา (สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ 2523 : 87) และในการดำเนินการนี้โอกาสของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีข้อได้เปรียบกลุ่มประเทศที่พัฒนามาก่อนเช่นสหรัฐและยุโรปตะวันตก ทำให้ญี่ปุ่นสามารถขยายอิทธิพลทางการค้าและการลงทุนได้อย่างกว้างขวางในภูมิภาคนี้ (สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ 2523 : 88) และด้วยการที่ญี่ปุ่นได้เข้ามาลงทุนอย่างมากขึ้นเองทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาทอย่างสูงมากในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของการครอบครองและควบคุมอุตสาหกรรมหลายประเภท ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ทำให้เกิดสภาพทางจิตวิทยาของประชาชนที่ต่อต้านบทบาทของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Katano and others 1978 : 9-10)

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความรู้สึกต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยจะรุนแรงที่สุดที่เป็นเช่นนี้เพราะส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในซึ่งกำลังมีความตื่นตัวทางด้านการเมืองและมีการตระหนักถึงความเป็นอิสระและหลุดพ้นจากข้อผูกพันและครอบงำจากมหาอำนาจซึ่งสร้างขึ้นโดยรัฐบาลที่ผ่านมา ดังนั้นสภาพของกาที่ไทยต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจต่อญี่ปุ่นจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการเคลื่อนไหวนี้ (Katano and Phitaya Smutrakalin 1976 : 9) โดยในการต่อต้านญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นมีพื้นฐานที่สำคัญคือภาพพจน์ของญี่ปุ่นในสายตาคนไทยที่รู้สึกว่าคนญี่ปุ่นถั่นชาตินิยม ชอบรวบรวมกลุ่มเป็นนักธุรกิจและมีความไม่ซื่อสัตย์เอาเปรียบและมีเล่ห์เหลี่ยมทางด้านการค้า ตลอดจนภาพพจน์ที่เป็นนักให้สินบนเพื่อให้เกิดความสะดวกทางการค้าของตนและการที่นักธุรกิจญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมืองและผู้นำของไทยทำให้เกิดความรู้สึกของการเข้ามาครอบงำทางเศรษฐกิจมากขึ้นทั้งยังให้เกิดข้อสงสัยด้วยว่าญี่ปุ่นอาจจะเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองของไทยในที่สุด (เศรษฐศึษาาร่วมกับ อ.ม.ช., ในบัญญัติ สุรการวิทย์, บรรณาธิการ 2523 : 65)

อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจและการปรากฏตัวอย่างค้ำคะนของบริษัทรุกิจ และสินค้าญี่ปุ่นรวมทั้งพฤติกรรมบางอย่างของคนญี่ปุ่นที่มองข้ามเอกลักษณ์ของความเป็นไทยนั้นได้กลายเป็นปัจจัยประกอบของความไม่พอใจของประชาชนในปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ความรู้สึกต่อต้านญี่ปุ่นได้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนทุกระดับ ความรู้สึกนี้สะท้อนออกมาให้เห็นชัดในรูปของคำพูดของอดีตรัฐมนตรีเศรษฐกิจ นายบุญณะ อัดถากกรที่เรียกร้องให้มีการแก้ไขความไม่สมดุลทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในช่วงปี 1970

อย่างไรก็ตามแม้ความรู้สึกต่อต้านญี่ปุ่นจะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ปัญหาความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด ดังนั้นการรณรงค์สัปดาห์ไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่นจึงเกิดขึ้นในช่วงวันที่ 20-30 พฤศจิกายน 1972 ภายใต้การนำของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (บัญญัติ สุรการวิทย์, ในบัญญัติ สุรการวิทย์, บรรณาธิการ 2523 : 52) และเลขานุการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้ยื่นหนังสือประท้วงญี่ปุ่น โดยมีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นในวันที่ 6 พฤศจิกายน 1972 เรียกร้องให้มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจบนรากฐานความยุติธรรม

(เศรษฐศึกษา ร่วมกับ อ.ม.ช., ในบัญชี สุรการวิทย์, บรรณาธิการ 2523 : 86) รวมทั้งได้ยื่นข้อเสนอ 10 ประการต่อหัวหน้าคณะปฏิวัติ (เศรษฐศึกษา ร่วมกับ อ.ม.ช., ในบัญชี สุรการวิทย์, บรรณาธิการ 2523 : 66-67) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงทุนถึง 4 ข้อดังจะ ได้ยกมาให้เห็นดังนี้

1. นิสิตนักศึกษาที่มีความเห็นว่า ห้างสรรพสินค้าของชาวต่างประเทศไม่มีความจำเป็นสำหรับเศรษฐกิจไทย จึงขอเสนอให้คณะปฏิวัติห้ามการจัดตั้งหรือขยายสาขาขึ้นอีกสำหรับห้างสรรพสินค้าที่มีอยู่เดิม ให้หามาตรการควบคุมให้มีสินค้าไทยจำหน่าย ไม่น้อยกว่า 40-50% และมีสินค้าของประเทศไทยมาลงทุนไม่เกิน 20%
2. ขอให้คณะปฏิวัติพิจารณาถึงความเหมาะสมในการควบคุมและจัดการสิ่งสินค้าต่างประเทศที่ไม่จำเป็นต้องการครองชีพ การลงทุน
3. ขอให้คณะปฏิวัติพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายการลงทุนของชาวต่างประเทศให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่ออุดช่องโหว่ต่าง ๆ ที่มีอยู่มากในขณะนี้
4. ขอให้คณะปฏิวัติจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ศึกษาวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยจัดตั้งหน่วยงานติดตามและควบคุมชาวต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนอย่างใกล้ชิด

ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น ได้ดำเนินติดต่อกันมา เรือขงภาวะทั้งอดีตนายกรัฐมนตรีกานากะมาเยือนประเทศไทยในเดือนมกราคมปี 1974 เพื่อเป็นการผ่อนคลายสภาวะของการต่อต้านญี่ปุ่น ให้มันน้อยลง ซึ่งในช่วงเดียวกันนี้ ได้มีการตีพิมพ์เอกสารและบทความที่เสนอเกี่ยวกับการครอบงำทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นออกมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเขียนในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษเรื่องซึ่งได้เคยตีพิมพ์ในเดือนเมษายน ปี 1972 และฉบับที่ 2 และที่ 3 ก็ได้ตามออกมาในปี 1974 และ 1975 ตามลำดับ (Narongchai Akrasanee and Likhit Dhiravagin, in Narongchai Akrasanee ed., 1983 : 154-158) โดยที่ความเคลื่อนไหวทั้งหมดที่เกิดขึ้นนี้แม้จะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชนและในแวดวงวิชาการแต่ท่าทีของคณะปฏิวัติซึ่งปกครองประเทศในขณะนั้นกลับมีความห่วงใยต่อสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างไทยกับญี่ปุ่น และการลงทุนของญี่ปุ่น ในไทยมากกว่าที่จะให้ความสนใจในการแก้ปัญหาการเสียเปรียบทาง

เศรษฐกิจหรือแม้กระทั่งความสำคัญของปัญหา นี้ เพราะในช่วงของการเคลื่อนไหวปรากฏว่า สภาคณะปฏิวัติได้มีคำสั่งไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ห้ามผลิตนักศึกษากระทำการอันรุนแรงและ ยังห้ามสถานีวิทยุโทรทัศนต่าง ๆ ให้เวลาในการโฆษณาต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นและทางกรมประชาสัมพันธ์ได้ห้ามไม่ให้นำเอกสารในการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นไปใส่ในตู้สำหรับแจกข่าวของหนังสือพิมพ์ (เศรษฐกิจศึกษาร่วมกับ อ.ม.ช., ในมติ สภาการวิทย์, บรรณาธิการ 2523 : 69)

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่กล่าวมาข้อมเป็นสิ่งแสดงให้เห็นให้เราเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างญี่ปุ่นกับไทยซึ่งรวมถึงการที่ญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทยนั้นเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นมีความขัดแย้งกันและทางฝ่ายไทยจะเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบและตกอยู่ใต้อิทธิพลทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นอย่างเห็นได้ชัด เหตุการณ์ดังกล่าวแม้จะเกิดขึ้นมาร่วม 2 ทศวรรษแล้วก็ตาม รูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก็ดูเหมือนจะไม่ได้มีการแก้ไขให้ดีขึ้นแต่ประการใด ในขณะที่การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยก็ได้เพิ่มทั้งปริมาณและมูลค่าของเงินลงทุนมากขึ้นทุกทีซึ่งชี้ชัดการเสียเปรียบของฝ่ายไทยในการดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจร่วมกันที่ยังดำเนินมาจนถึงในปัจจุบันก็คือ ได้รับความตื่นตัวในปัญหาดังกล่าวในระดับรัฐบาลของไทยกล่าวคือ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและญี่ปุ่นขึ้นมา โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่ปรับปรุง เสนอแนะทำที่ แนวทางการแก้ไขปัญหาและการจัดทำแผนงานปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ โดยมุ่งที่จะลดดุลการค้าทั้งระยะสั้นและระยะยาว (คณะกรรมการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-ญี่ปุ่น 2528 : คำนำ) โดยในการจัดตั้งนี้เกิดขึ้นจากการที่รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ "ไม่เป็นธรรมอยู่มาก" ตลอดจนเสียงเรียกร้องจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีการแก้ไข และปรับปรุงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (คณะกรรมการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-ญี่ปุ่น 2528 : คำนำ)

ในการดำเนินการที่จะพยายามปรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับญี่ปุ่น ในช่วงนี้ได้สะท้อนของการมองรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมในแง่มุมที่มีขอบเขตของปัญหากว้างกว่าเดิมมาก ซึ่งในการต่อต้านญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นเมื่อในช่วงทศวรรษ 1970 นี้ภาระแสของการ

ต่อต้านเน้นจุดสนใจอยู่ที่ภาวะความเสียเปรียบและไม่เป็นธรรมที่ฝ่ายไทยได้รับ โดยมุ่งที่จะ
 ให้อำนาจแก่ไทย โดยไม่ได้มองถึงปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันได้มีการตระหนักถึง ผล
 สืบเนื่องอันอาจจะเกิดขึ้นจากภาวะของความไม่เท่าเทียมกันของความสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจ
 กิจระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ อาจกระทบกระเทือนถึงบทบาททางการ
 เมืองระหว่างประเทศของไทยได้ โดยเราจะเห็นได้ว่าคณะอนุกรรมการฯ (2528 : 1)
 ได้มีการกล่าวถึงความจำเป็นข้อแรกที่จะต้องมีการปรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง
 ไทย-ญี่ปุ่นว่าเป็นเพราะประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ
 การเมือง และสังคมให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงเพียงพอที่จะดำรงรักษาเสถียรภาพความมั่นคงทาง
 การเมืองในภูมิภาคนี้และในเวทีการเมืองระหว่างประเทศได้ โดยทางด้านโครงสร้าง
 ความสัมพันธ์ที่จำเป็นต้องมีการปรับแก้ทั้งทางด้านการค้า การร่วมลงทุนและความร่วมมือ
 ทางวิชาการ

จากข้อเท็จจริงที่กล่าวมาก่อปรกับความสนใจของผู้ศึกษาในประเด็นที่ว่า การพัว
 พากการลงทุนจากต่างชาติในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบความสัมพันธ์ที่
 ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศผู้ลงทุนกับประเทศผู้รับทุนเพียงไรและอย่างไร รวมทั้งข้อ
 จำกัดในเรื่องของเวลาทำให้สามารถกำหนดตัวเลือกและขอบเขตในการศึกษาของวิทยา
 นิพนธ์ฉบับนี้ได้ดังนี้

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะ เป็นการศึกษาถึงบทบาทของบรรษัทข้ามชาติในประเทศไทย
 โดยใช้ตัวเลือกการศึกษาคือการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย เหตุผลที่ผู้ศึกษากำหนดตัว
 เลือกไว้เช่นนี้เพราะ

1. จากการเปรียบเทียบทั้งด้านมูลค่าการลงทุนและจำนวนแล้วกลุ่มบรรษัทญี่ปุ่น
 ในประเทศไทยมีมากที่สุด ซึ่งน่าจะทำให้บทบาทของบรรษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยมีมากกว่า
 ของประเทศอื่น

2. ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างญี่ปุ่นกับไทยซึ่งได้กล่าวมา
 แล้ว เราจะเห็นได้ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ย่อมรวมถึงการลงทุนของญี่ปุ่นใน

ประเทศไทยด้วยความขัดแย้งดังกล่าว ผู้ศึกษามองว่าน่าจะเกิดจากการเสียประโยชน์ของฝ่ายไทยในการมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวกับญี่ปุ่น และในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในลักษณะดังกล่าวก็ยังคงดำเนินอยู่ ดังนั้นการศึกษาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศผู้รับทุนและผู้ลงทุน โดยเลือกศึกษาในการมีโครงการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยจึงน่าจะกระทำได้

ในส่วนของการวิเคราะห์ (unit of analysis) ของกรณีศึกษาข้างต้น จะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไปหลังจากที่กล่าวถึงแนวความคิดที่จะนำมาใช้ประกอบในการศึกษาแล้ว

กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา

ความคิดเกี่ยวกับการให้และรับการลงทุนจากต่างชาติ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจนี้ กำนเนิดจากฐานคติที่ว่าแต่ละรัฐจะต้องผ่านขั้นตอนของวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจเหมือนกัน เช่นความด้อยพัฒนาในประเทศโลกที่สามในปัจจุบันก็มีลักษณะเหมือนยุโรปและสหรัฐอเมริกาหรือประเทศที่พัฒนาแล้วในอดีต เพราะฉะนั้นถ้าได้รับการลงทุนและการนำเข้ามาเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็จะทำให้ประเทศในโลกลที่สามพัฒนาขึ้นมาได้ ซึ่งการมองแบบนี้เป็นการมองของนักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิก โดยมองว่าการรับการลงทุนจากต่างชาติเป็นสิ่งจำเป็นและไม่ก่อให้เกิดผลเสียแต่อย่างใด (Jeerasak Pongpissanupichit 1985 : 2) แนวความคิดเช่นนี้เองที่ก่อให้เกิดกระแสการพัฒนาที่เชื่อมั่นว่า ความด้อยพัฒนานั้นเกิดจากการขาดแคลนวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ทันสมัยและขาดวิธีการที่จะสร้างสภาวะความทันสมัยขึ้นมาอันเป็นปัญหาที่ไม่สามารถจะแก้ไขได้อย่างรวดเร็วด้วยตัวเอง ทางออกที่ดีคือการระดมการลงทุนจากต่างชาติเข้ามา เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อกลไกทางราคาและตลาดตามหลักเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยอุปสงค์และอุปทานและเมื่อมีประเทศใดก็ตามเข้ามาลงทุนซึ่งรวมถึงการลงทุนจากต่างชาติในประเทศไทยก็จะได้รับการพิจารณาว่าการลงทุนนั้น เป็นความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจนับเป็นการพึ่งพากันระหว่างประเทศผู้ลงทุนและผู้รับทุน โดยมีความมุ่งหวังว่าเทคโนโลยีและเงินทุนต่างชาติจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ซึ่งจะมีผลดีต่อ

ประชากรทั่วไปตามกระบวนการแจกแจงความเจริญเติบโตทางรายได้ เพราะประชากรแต่ละคนมีความสามารถและเสรีภาพที่จะไขว่คว้าผลได้ของชาติเหล่านี้มาครอบครอง แต่สภาพของเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันมิได้เป็นไปตามความคาดหวังดังกล่าว และนอกจากนี้ยังมีกระแสโต้แย้งที่สำคัญคือเมื่อมีการเปรียบเทียบเชิงต้นทุนกำไรระหว่างเงินลงทุนและวัตถุรวมทั้งเทคโนโลยีที่ได้รับความนิยมสูงเสี่ยงเชิงผลกระทบระยะยาวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมแล้วจะเกิดการเสียเปรียบหรือขาดทุนมากกว่า จุดที่ทำให้เสียเปรียบมากที่สุดคือจะทำให้เกิดสภาพของการพัฒนาประเทศในแนวทางพึ่งพิง (dependence) ผู้เขียนขึ้นมา ทั้งนี้เพราะในการพัฒนาประเทศนั้น จะต้องมีการพัฒนาทางการเมืองและสังคมควบคู่กันไปด้วยจะพัฒนาแต่เศรษฐกิจแต่ประการเดียวก็จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะในสภาพสังคมและการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังคงค่อนข้างมีการผูกขาดอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจอยู่ในมือของชนชั้นนำบางกลุ่มภายในประเทศ ซึ่งจุดนี้ผู้ได้รับประโยชน์จากการลงทุนต่างชาติก็คือกลุ่มชนชั้นนำพวกนี้เอง ซึ่งเราสามารถมองสถานะเช่นนี้ได้ในแง่ของการมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างทุนชาติและทุนต่างชาติ หรือถ้าเราจะมองสภาพการณ์นี้ภายใต้บริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ก็สามารถมองได้ว่าเป็นกลไกของการครอบงำแบบจักรวรรดินิยม (Galtung, in Modelski, ed., 1979 : 156) ซึ่งสภาพดังกล่าวจะทำให้เกิดรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศผู้ลงทุนกับประเทศผู้รับทุน

จากการมองปัญหาข้างต้นของผู้ศึกษาทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่ากรอบความคิดที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการมองและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้คือ แนวความคิดแบบทฤษฎีพึ่งพิง (Dependency Theory) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่พยายามมองสภาพต่อพัฒนาว่าเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน แนวคิดนี้เริ่มปรากฏชัดภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยผู้บุกเบิกแนวความคิดนี้คือ Paul Baran (Palma, in Seers, ed., 1983 : 43) ต่อมาแนวความคิดนี้ถูกนำมาใช้และปรับปรุงโดยคณะกรรมการวิชาการเศรษฐกิจเพื่อละตินอเมริกา (Economic Commission for Latin America) ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1960 เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจของภูมิภาคละตินอเมริกา ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในช่วงนี้ได้เผยให้เห็นถึงภาวะพึ่งพิง

ของภูมิภาคละตินอเมริกาเป็นอย่างมากทำให้ต้องมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ รวมทั้งพยายามที่จะหากรอบนโยบายทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมซึ่งการศึกษาวิจัยตามแนวความคิดแบบพึ่งพิงนี้ต่อมาก็ได้พัฒนามาเป็นเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของภูมิภาคนี้ (Blomstrom and Hettne 1984 : 27) นักวิชาการที่เป็นที่รู้จักหลายท่านที่อยู่ในสำนักแนวคิดแบบพึ่งพิงนี้ได้แก่ Cardoso, Galtung, Sweezy, Amin ฯลฯ ซึ่งแต่ละคนก็มีแง่มุมหรือจุดเน้นในการศึกษาที่เฉพาะตัว แต่ในประเด็นหลัก ๆ ของความคิดของพวกเขาล้วนเป็นแบบทฤษฎีพึ่งพิงทั้งสิ้น (Villamil, in Villamil, ed., 1971 : 3)

ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าพึ่งพิงไว้มากมาย มีทั้งที่แตกต่างในรายละเอียด และแตกต่างในแง่มุมการมอง (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ) ดังนั้นก่อนที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของทฤษฎีเราควรมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าพึ่งพิง ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดที่สำคัญที่สุดของทฤษฎีพร้อม ๆ กันเสียก่อน

เมื่อเราพิจารณาคำว่าพึ่งพิงเราจะเห็นได้ว่าในคำ ๆ นี้มีนัยสำคัญประกอบกันอยู่

2 ประการคือ

ก. นัยสำคัญที่บ่งบอกถึงลักษณะของการมีความสัมพันธ์กัน หรือมีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างเขตแดนหรือระหว่างระบบ 2 ระบบ

ข. ในความสัมพันธ์นี้ระบบหนึ่งตกอยู่ในสภาพที่ต้องขึ้นอยู่กับอีกระบบ

นัยสำคัญทั้ง 2 นี้มีได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักของความหมายคำว่าพึ่งพิงซึ่งเราจะพบได้ในคำนิยามต่าง ๆ ที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้เช่น Roxborough (1979 : 50) ได้กล่าวไว้ว่าการพึ่งพิงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจของ 2 ประเทศ โดยที่ประเทศหนึ่งไม่สามารถบังคับหรือควบคุมปัจจัยในระบบของตนเอง ในสถานการณ์ดังกล่าวจะขาดซึ่งสภาพพึ่งพาอาศัย (Interdependence) ทำให้ในระบบที่ต้องพึ่งพิงอีกระบบไม่มีพลังพลวัตภายในที่จะผลักดันให้ส่วนต่าง ๆ ในระบบของตนเองทำหน้าที่ได้อย่างเป็นเอกเทศโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

Richard Emerson ให้คำจำกัดความของสภาพการพึ่งพิงไว้ว่า หมายถึงสภาพที่ตัวแสดง ก. ต้องพึ่งพิงทรัพยากรหรือสินค้าบางอย่างจากตัวแสดง ข. โดยที่ ก. ไม่สามารถจะหาสิ่งนี้มาจากที่อื่น ได้นอกจากที่ตัวแสดง ข. ในสถานการณ์เช่นนี้ทำให้ ข. สามารถควบคุมหรือมีอำนาจเหนือตัวแสดง ก. ได้ ลักษณะเช่นนี้คือลักษณะของความสัมพันธ์แบบพึ่งพิงของ ก. ที่มีต่อ ข. (Emerson, 1962 : 31 - 41 Cited by Story 1974 : 3)

Dos Santos กล่าวถึงการพึ่งพิงไว้ว่าหมายถึง การที่เศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งถูกกำหนดจากการพัฒนาและการขยายตัวของอีกเศรษฐกิจของประเทศหนึ่ง ในสภาพของโลกปัจจุบันที่มีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ระหว่างเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ นั้นจะเกิดปรากฏการณ์ของการพึ่งพิงได้ก็ต่อเมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งสามารถขยายอำนาจและอยู่ได้ด้วยตนเอง (dominant state) ในขณะที่อีกประเทศหนึ่ง (dependent state) สามารถอยู่ได้ด้วยการอาศัยการขยายตัวจากฝ่ายแรก ซึ่งผลที่ออกมาก็มีทั้งทางบวกและทางลบต่อการพัฒนาของฝ่ายหลัง (Dos Santos, 1968 : 26 Cited by Story 1974 : 4)

ส่วนทางด้าน Marshall R. Singer ได้ให้คำจำกัดความที่มุ่งเน้นน่าสนใจและต่างจากของผู้อื่น กล่าวคือเขากล่าวว่าสภาพของการพึ่งพิงนั้น เป็นระดับ (ที่มีความมากน้อย ได้ตามแต่กรณี) มากกว่าที่จะเป็นลักษณะตายตัวที่จะชี้ชัดลงไปได้เลย ตัวอย่างเช่นในกรณีที่ ก. ต้องพึ่งพิง ข. แต่ ข. ก็มีบางอย่างต้องพึ่งพิง ก. เช่นกัน (Story 1974 : 6) ซึ่งจุดเด่นของนิยามนี้ตรงกับความเห็นของ Cohen (1973 : 191) ที่กล่าวถึงสภาพของการพึ่งพิงว่าการพึ่งพิงนั้นเป็นระดับมากกว่าเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่แน่นอนตายตัว และสภาพพึ่งพิงนั้นสามารถพิจารณาได้หลายแง่หลายมุม ในระบบเศรษฐกิจอันใดอันหนึ่งอาจมีบางมิติที่มีสภาพพึ่งพิงมากและในอีกหลายมิติมีสภาพพึ่งพิงน้อยก็เป็นได้ ซึ่งความเห็นของ Cohen นี้สามารถสะท้อนภาพของการพึ่งพิงออกมาได้อย่างดีว่าเป็นสภาพที่มีหลายมิติ (multi-dimensional concept)

นิยามต่าง ๆ ที่ได้ยกมานี้เราจะเห็นได้ว่ารายละเอียดของแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปแต่ในทุก ๆ นิยามก็ยังมีนัยสำคัญอยู่ 2 ประการที่มีความคล้ายคลึงกัน คือในสภาวะพึ่งพิงจะมีลักษณะของการครอบงำ (domination) และความไม่เท่าเทียมกัน

(inequality) รวมอยู่ด้วยอย่างแยกไม่ออก เหมือนกับที่ Reginald Green ได้สรุปไว้ว่าลักษณะของสภาพพึ่งพิงนี้มีอยู่ 3 ประการ (Green, 1970 : 288 cited by Story, 1974 : 5) คือ

- ก. แนวโน้มในการพัฒนาจะเป็นไปตามความต้องการจากภายนอก
- ข. สัดส่วนของคนต่างชาติในการบริหารจะมีมาก
- ค. เกิดความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

จากจุดนี้เราสามารถสรุปจากความหมายของการพึ่งพิงได้ว่าในสภาพของการพึ่งพิงนั้น ถ้าจะพิจารณาในบริบทของความสัมพันธระหว่างประเทศแล้วจะประกอบไปด้วยลักษณะของการครอบงำและความไม่เท่าเทียมกันและลักษณะทั้ง 2 ประการนี้เป็นสภาพที่เกิดขึ้นได้ในหลายมิติ ตามแต่มิติของการพึ่งพิงดังนั้นการนำเอากรอบความคิดแบบทฤษฎีพึ่งพิงมาเป็นแนวทางในการศึกษาในเรื่องของความสัมพันธระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกันโดยเลือกมิติที่จะศึกษาเป็นเรื่อง ๆ ไปนั้น จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็จะเป็นการศึกษาตามแนวทางดังกล่าว

ในแง่ของมิติของการพึ่งพิงนั้นอาจนำมาพิจารณาได้ในหลายกรณีแล้วแต่จะใช้อะไรเป็นเกณฑ์แบ่งมิติต่าง ๆ รวมทั้งแล้วแต่ความสนใจของผู้ทำการศึกษาแต่ละคนด้วยเช่นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจดังนั้นในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการแบ่งให้เห็นถึงมิติการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างรัฐ โดยอาจเกิดขี้นมิติเดียวหรือหลาย ๆ มิติพร้อมกันก็ได้ในการแบ่งนี้จะได้ใช้การแบ่งมิติการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจของ Babara Stallings ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรณีศึกษาเข้ามาอธิบาย

Stallings (Stallings, 1972 : 7 cited by Story 1974 : 9)

ได้เสนอให้เห็นถึง 3 มิติ ของการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจดังนี้

1. ทางด้านเงินทุน โดยจะมีการระดมทุนจากต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมากอันได้แก่ เงินช่วยเหลือ (aids) การลงทุน (private investment) และทุนพวกนี้ส่วนมากจะมาจากประเทศที่พัฒนาแล้วเพียงไม่กี่ประเทศ

2. ทางด้านการค้าคือจะมีการค้าขายกับประเทศอุตสาหกรรมบางประเทศ และประเทศตนจะส่งออกสินค้าที่ปฐมเป็นหลัก

3. ทางด้านบุคลากรคือจะมีการเน้นที่จะอาศัยเฉพาะบุคลากรจากเพียงไม่กี่ประเทศ

ในประเด็นของการค้าและทุนจากต่างประเทศ Stallings ยังได้แบ่งย่อยลงไปอีกคือ ในมิติการพึ่งพิงทุนจากต่างประเทศสามารถแบ่งได้เป็น

1. ด้านการลงทุนทางตรง
2. ด้านการให้ความช่วยเหลือในระดับรัฐบาลแบบทวิภาคี
3. ด้านการให้ความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศแบบพหุภาคี

ส่วนมิติการพึ่งพิงทางด้านการค้าสามารถแบ่งได้เป็น

1. เน้นที่คู่ค้าบางประเทศ
2. เน้นที่ตัวสินค้าชั้นปฐมบางประเภท

จากการแบ่งย่อยออกมาเช่นนี้ทำให้เราสามารถเห็นความหลากหลายทางด้านมิติของการพึ่งพิงได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในแง่ของการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจและที่สำคัญคือเราสามารถที่จะกำหนดขอบเขตและกรณีศึกษา โดยเลือกศึกษามิติใดมิติหนึ่งหรือหลาย ๆ มิติพร้อม ๆ กันไปก็ได้ ซึ่งข้อนี้นับว่าเป็นข้อยึดหยุ่นของทฤษฎีพึ่งพิงที่มีการมองภาพปัญหาต่าง ๆ ในมุมมองที่กว้างกว่าแนวความคิดอันจึงสามารถทำให้ผู้สนใจเลือกกรณีศึกษาได้ตามความสนใจและความถนัดซึ่งในทางกลับกันการที่ทฤษฎีเปิดโอกาสให้มากเช่นนี้ก็จะย่อมจะทำให้มีการนำทฤษฎีไปใช้ในแง่มุมนักศึกษาที่แยกย่อยออกไปอันจะเป็นการเสริมสร้างและขัดเกลาให้แนวคิดนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในแง่ของความเป็นทฤษฎีเช่นกัน

การมองปัญหาตามแนวคิดแบบทฤษฎีพึ่งพิง

ตามแนวคิดสำนักพึ่งพิงนี้เมื่อมองย้อนกลับไปถึงจุดกำเนิดและพัฒนาการแล้วจะเห็นว่าส่วนหนึ่งนั้นได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มวิชาการที่ทำการศึกษานโยบายของละตินอเมริกา และอีกส่วนหนึ่งนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิดแบบมาร์กซิสม์ใหม่ (Neo-Marxism) ทำให้การผสมผสานที่เกิดขึ้นได้ปรากฏออกมาในรูปของการมองปัญหาจากตัวโลกที่ 3 เป็นหลัก โดยเชื่อในแนวคิดแบบทวิภาค (dualism) ด้วย (Blomstrom and Hettne, 1984 : 27) ดังจะได้อธิบายเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ภายใต้แนวคิดนี้สมมติฐานในการมองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นการแบ่งแยกระหว่างประเทศศูนย์กลาง (center) คือประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมแล้ว กับประเทศรอบนอกหรือบริวาร (periphery) คือประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ ทั้งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะโครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งโครงสร้างนี้ได้มีการพัฒนามาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ในยุคอาณานิคม โดยที่ประวัติศาสตร์การพัฒนาของประเทศรอบนอกนั้นเป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนเดียวกับประเทศศูนย์กลาง ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังตัวอย่างเช่น ในกรณีของละตินอเมริกา สถานะระหว่างประเทศรวมทั้งสภาพด้วยพัฒนาภายในนั้น ถูกกำหนดและเกี่ยวโยงอย่างลึกซึ้งกับประสบการณ์ในยุคอาณานิคม ซึ่งเป็นภาระของระบบทุนนิยมจากยุโรปนั่นเอง (Villamil, in Villamil, ed. 1979 : 3) ดังจะเห็นได้จากงานของ Gunder Frank ที่กล่าวถึงความด้อยพัฒนาของรัฐใด ๆ ว่าสามารถเข้าใจได้โดยการพิจารณาถึงผลกระทบของการคงอยู่หรือตำแหน่งของรัฐนั้น ๆ รวมทั้งหน้าที่ (function) ซึ่งรัฐนี้กระทำอยู่ในระบบ (system) ที่ใหญ่กว่า ซึ่งการมองปัญหาในระดับมหภาคเช่นนี้ได้นำมาสู่การวิเคราะห์การสะสมทุนในระดับโลก (global accumulation of capital) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อบริเวณศูนย์กลางกับประเทศรอบนอก (Blomstrom and Hettne 1984 : 71)

2. ลักษณะในข้อนี้เริ่มจากปัญหาที่ว่าจริง ๆ แล้วการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนานั้นเป็นไปเพราะปัจจัยภายในประเทศหรือปัจจัยภายนอก และมักจะเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่าทฤษฎีพึ่งพิงนั้นให้ความสนใจแต่เพียงปัจจัยภายนอก (เช่น การเข้ามาของจักรวรรดินิยมและทุนนิยมต่างชาติ) ซึ่งความเป็นจริงแล้วแนวคิดนี้มองว่าปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายในมีความสัมพันธ์กันอย่างไรมากกว่าและชี้ว่า จุดเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างภายในและภายนอก (internal and international conjuncture) นี้ส่งผลต่อสภาพด้วยพัฒนาในประเทศรอบนอกอย่างไร (Villamil, in Villamil, ed. 1979 : 3) ดังที่ Dos Santos ได้วิเคราะห์ไว้เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขต่อปัจจัยภายใน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาอีกที (Blomstrom and Hettne 1984 : 72) โดยสรุปแล้วทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในสำคัญทั้งคู่แต่การจะให้ความสำคัญกับปัจจัยใดมากกว่ากันแล้วแต่จุดเน้นของกรณีศึกษาไป

3. นักวิชาการในสำนักหนึ่งนึ่งหลายคนที่เน้นการศึกษาด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ในขณะที่บางคนเน้นการศึกษาทางด้านสังคมและการเมือง เช่น งานของ Cardoso ซึ่งมักให้ความสนใจต่อหลายปัจจัยจนลักษณะของงานเรียกได้ว่ามีลักษณะของความเป็นสหสาขาวิชา (interdisciplinary) มากขึ้น (Blomstrom and Hettne 1984 : 74) ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่างานลักษณะเช่นนี้พยายามศึกษาภาวะด้อยพัฒนาจากรอบของโครงสร้างทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ในภาพรวม และแนวโน้มการศึกษาดังกล่าวมีผลทำให้เป็นการเปิดกว้างในเนื้อหาของทฤษฎีมากยิ่งขึ้น

4. แนวความคิดนี้มองว่ากระบวนการพัฒนานั้น ไม่สามารถมองได้ว่าเป็นวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงจากสมัยเก่ามาสู่สมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืนและต่อเนื่อง (Villamil, in Villamil, ed. 1979 : 3) ที่มีการมองเช่นนี้เพราะความคิดแบบหนึ่งนึ่งมองว่าการพัฒนาว่าหมายถึงการพัฒนาระบบทุนนิยมและความด้อยพัฒนาในโลกที่ 3 ซึ่งเกิดจากกระบวนการพัฒนาทุนนิยม โลกอันมีประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการพัฒนาแบบที่เกิดขึ้นในศูนย์กลางจะเกิดขึ้นในประเทศโลกที่ 3 หรือ ไม่นับก็ยังเป็นปัญหาที่ยังไม่ยุติในปัจจุบัน

ตามข้อตกลงเบื้องต้น (premise) ข้างต้นของแนวความคิดแบบทฤษฎีหนึ่งนึ่งซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทางในการมองปัญหาทำให้เราสามารถสรุปเนื้อหาของแนวคิดนี้ได้คือ

การรับความช่วยเหลือและการลงทุนจากต่างประเทศจะยิ่งทำให้ประเทศในโลกที่สามต้องตกอยู่ในสภาพหนึ่งนึ่งต่อประเทศที่พัฒนาแล้วการพัฒนาในประเทศยากจนทั้งหลายจึงไม่มีอิสระขาดความเป็นตัวของตัวเอง และไม่สามารถพัฒนาไปสู่จุดยืนที่สามารถพึ่งตนเองได้เพราะนอกจากจะถูกครอบงำและนิยามการจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันแล้วยังถูกครอบงำทางด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างกันนี้ การผลิตในประเทศรอบนอกหรือประเทศโลกที่สามจะมีลักษณะรับใช้ผลประโยชน์ของประเทศศูนย์กลางหรือประเทศที่พัฒนาอุตสาหกรรมแล้วมากกว่าที่จะตอบสนองต่อประชาชนภายในประเทศเอง (Palma, in Seer, ed., 1983 : 52) และจากแนวคิดของทฤษฎีเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับกรณีศึกษาที่มุ่งเน้นอยู่ในฐานะของประเทศศูนย์กลางซึ่งได้ทำการลงทุนแบบข้ามชาติมายังประเทศไทย ซึ่งมีฐานะเป็นประเทศรอบนอกและในกิจกรรมดังกล่าวเป็นตัวที่ทำให้เกิดประโยชน์โยชน์ผลแก่ประเทศที่มุ่งมากกว่าที่จะเกิด

ประโยชน์แก่ประเทศไทย ซึ่งจุดนี้สามารถเป็นจุดที่ชี้วัดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างญี่ปุ่นกับไทยได้ในการประกอบกิจกรรมการลงทุนดังกล่าวซึ่งเป็นเป้าหมายในการสรุปของการศึกษาเรื่องนี้

จากประเด็นดังกล่าวปัญหาที่ตามมาคือในการดูว่าผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนของผลประโยชน์ของญี่ปุ่นมากกว่าฝ่ายไทย เราจำเป็นที่จะต้องเลือกหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) ตัวใดขึ้นมาวิเคราะห์บ้างเพื่อจะชี้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันดังกล่าวจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นได้พบว่ามีนักวิชาการเพียงสองท่านเท่านั้นที่เคยให้ อรรถาธิบายเกี่ยวกับข้อแนะนำในการดูสิ่งที่สามารถบอกหรือชี้ภาวะการพึ่งพิงระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบไว้ คือ Reginald Green และ Marshall Singer โดยที่ Green ได้เสนอเครื่องมือในการชี้วัด (indicators) ภาวะพึ่งพิงของประเทศด้อยพัฒนา (Story 1974 : 15-16) โดยสามารถดูได้จาก

1. อัตราของการส่งออกสินค้าออก โดยเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
2. อัตราโดยเปรียบเทียบระหว่างสินค้าขั้นปฐมที่ส่งออกไปกับสินค้าที่ส่งออกทั้งหมด
3. อัตราโดยเปรียบเทียบระหว่างการนำเข้ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
4. อัตราโดยเปรียบเทียบระหว่างการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคกับสินค้าที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคในประเทศทั้งหมด
5. อัตราโดยเปรียบเทียบระหว่างการนำเข้าเงินทุนจากภายนอกกับปริมาณของทุนภายในประเทศ
6. ระดับของการกระจุกตัวทำการค้ากับประเทศที่พัฒนาอุตสาหกรรมแล้วเพียงไม่กี่ราย
7. อัตราโดยเปรียบเทียบระหว่างการค้าการลงทุนจากต่างประเทศเพียงไม่กี่รายในกิจกรรมของสินค้าที่เป็นการส่งออก
8. ขนาดของตลาดภายในประเทศ
9. ขนาดของรายได้จากภาคเอกชนภายในประเทศและการสะสมเงินออม

10. ความสามารถในด้านการจัดการและการใช้เทคนิคพิเศษต่าง ๆ ของคนในชาติ
11. อัตราโดยเปรียบเทียบระหว่างปริมาณเงินตราต่างประเทศสำรองกับการนำเข้าสินค้า
12. สัดส่วนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ ของบริษัทที่ดำเนินงานโดยชาวต่างชาติ

ส่วนทางด้าน Singer ได้เสนอดัชนี (index) ของการพึ่งพิงไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (Story 1974 : 16-17)

1. ปริมาณของการค้ากับต่างประเทศทั้งหมด เมื่อเทียบเป็นร้อยละจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของชาติ
2. ปริมาณการค้าที่ทำกับแต่ละประเทศ เทียบเป็นร้อยละจากปริมาณของการค้ากับต่างประเทศทั้งหมด
3. ปริมาณการรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เทียบเป็นร้อยละ จากผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ
4. ปริมาณการรับเงินช่วยเหลือจากรายประเทศ เทียบเป็นร้อยละจากปริมาณการรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศทั้งหมด
5. ปริมาณของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด เทียบเป็นร้อยละจากผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ
6. ปริมาณการลงทุนจากต่างประเทศ เฉพาะรายเมื่อเทียบเป็นร้อยละจากปริมาณการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด
7. ภาวะของสกุลเงินของตนในตลาดโลก
8. ความหลากหลายของประเทศผู้รับซื้อสินค้าออกชนิดหลัก ๆ
9. ความหลากหลายของชนิดสินค้าที่ทำการผลิตได้ในประเทศ
10. จำนวนของตลาดที่จะรองรับสินค้าหลักที่ผลิตได้ภายในประเทศ
11. ความต้องการของตลาดโลกต่อสินค้าหลักที่ผลิตได้

เมื่อพิจารณาจากเครื่องบ่งชี้ทั้ง 2 แบบ ของทั้ง 2 คนแล้วจะเห็นได้ว่า ทั้ง 2 แบบนั้นเป็นเครื่องบ่งชี้ภาวะการพึ่งพิงของประเทศโดยประเทศหนึ่งในลักษณะของการกล่าวรวม ๆ ของประเทศนั้น ปัญหาของเครื่องบ่งชี้ทั้ง 2 รายการข้างต้นจะเห็นว่าไม่มีการแบ่งการพึ่งพิงออกเป็นด้านต่าง ๆ หรือเป็นมิติเช่นมิติทางด้านการค้า การลงทุน การให้ความช่วยเหลืออย่างชัดเจน ซึ่งในการเสนอรวม ๆ ออกมาเช่นนี้ทำให้เข้าใจได้ว่าภาวะพึ่งพิงของประเทศโดยประเทศหนึ่งนั้นเป็นสภาพที่ดูได้จากเครื่องมือทั้งหมดข้างต้นและจะทำให้เข้าใจไปได้ว่าสภาพของการพึ่งพิงนี้ไม่มีมิติที่สามารถย่อยออกมาเป็นภาวศึกษาได้ซึ่งในประเด็นนี้ได้กล่าวไว้แล้วอย่างละเอียดในตอนต้น ดังนั้นในการอาศัยหลักเกณฑ์ของทั้ง 2 คนนี้มาศึกษาการพึ่งพิงในมิติที่ย่อยลงไป จึงน่าจะเป็นการเลือกเอามากกว่าอ้างโดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวข้องกับมิติที่ทำการศึกษายู่เท่านั้น

แต่ในการเลือกพิจารณาทั้ง 2 รายการ พบว่า "เครื่องบ่งชี้" ที่เกี่ยวข้องกับมิติที่ใช้ในการลงทุน ซึ่งเป็นภาวศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาได้เพราะในส่วนของ Green นั้น จะเห็นได้ว่าเครื่องบ่งชี้ที่เกี่ยวกับภาวะการพึ่งพิงทางด้านการลงทุนนี้มีขอบเขตที่กว้างเกินไปและไม่สามารถตอบปัญหาในภาวศึกษาซึ่งเป็นมิติของการพึ่งพิงที่แยกย่อยออกมาได้โดยเฉพาะในข้อที่ 7 ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนมากที่สุด ถ้านำมาปรับใช้ก็คงจะสรุปได้เพียงว่าอิทธิพลของการลงทุนขึ้นต่อการส่งออกของไทยมีมากน้อยเท่าใด - และจะไม่สามารถนำไปสู่การพิจารณาถึงภาวะการมีความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันของญี่ปุ่นกับไทยได้

หรือในกรณีของ Singer ก็เช่นกัน เครื่องบ่งชี้ของเขามีขอบเขตที่กว้างกว่ากรณีศึกษาเพราะถ้านำมาปรับใช้ก็จะสามารถสรุปได้แต่เพียงข้อสังเกตเท่านั้นว่า ไทยพึ่งญี่ปุ่นทางด้านการลงทุนมากกว่าชาติอื่น ซึ่งไม่สามารถตอบปัญหาที่ย่อยลงไปโดยเฉพาะในเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันได้เช่นเดียวกับของ Green

ดังนั้นในการกำหนดหน่วยการวิเคราะห์ในการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงจะไม่เป็นการหยิบยืม "เครื่องบ่งชี้" จากความคิดของนักวิชาการคนอื่นใดมาใช้โดยเฉพาะแต่จะเป็นการพิจารณาของผู้ศึกษาเองโดยอาศัยเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาด้วยความด้อยพัฒนาซึ่งเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการเคลื่อน

ย้ายส่วนเกิน (surplus transfer) จากประเทศยากจนไปสู่ประเทศร่ำรวยของ Paul Baran และแนวความคิดเรื่องการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันของ A. Emmanuel ซึ่งเป็นนักคิดในสำนักทฤษฎีพึ่งพิง (ฮันส์ ลูเชอร์ 2527 : 60-61) มาช่วยในการมองปัญหาดังกล่าวจุดเน้นและสาระสำคัญของแนวความคิดของทั้ง 2 คนนั้นเน้นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศศูนย์กลางกับประเทศรอบนอกด้วยการวิเคราะห์ที่ช่วงการหมุนเวียนของมูลค่าส่วนเกิน และเคลื่อนย้ายส่วนเกินระหว่างประเทศไปยังประเทศศูนย์กลางนั้นว่าผ่านกลไกของการชู้ตหรืออย่างไร (รววิทย์ เจริญเลิศ 2527 : 55)

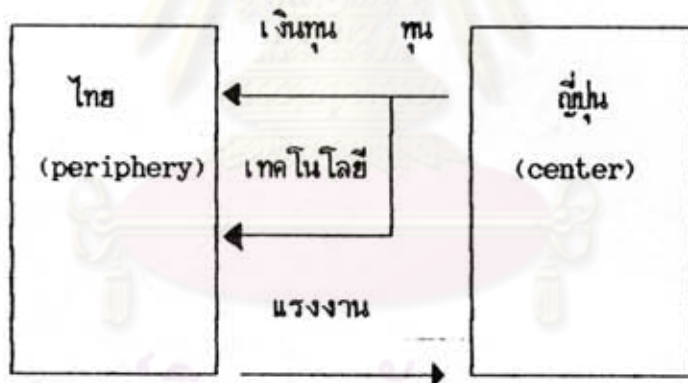
จากแนวคิดดังกล่าวเมื่อพิจารณาร่วมกับคุณสมบัติ (property) ของเรื่องที่ทำการศึกษา (subject of analysis) คือเรื่องการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยแล้วเราสามารถกำหนดหน่วยการวิเคราะห์ (object of analysis) ออกมาได้ 3 ด้านคือ

1. ด้านแรงงาน กล่าวคือ เมื่อพิจารณาถึงคุณสมบัติของการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยแล้วสิ่งที่ญี่ปุ่นจำเป็นต้องอาศัย ไทยโดยตรงก็คือ เรื่องแรงงานที่จะต้องใช้ในการผลิตซึ่งจุดนี้ก็เป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ญี่ปุ่นมาลงทุนในไทยเพราะในประเทศญี่ปุ่นนั้น ค่าแรงสูงมากและจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตโดยตรง (ชัชชัย ดิลกเลิศรัตน์ 2532 : 48) ในจุดนี้เราถือได้ว่าไทยได้เสนอแรงงานเพื่อใช้ในการลงทุนดังกล่าว สิ่งที่ญี่ปุ่นจะต้องตอบแทนกลับมาก็คือค่าจ้างแรงงานที่เป็นธรรมในช่วงการผลิต ดังนั้นเราจึงสามารถมองภาวะของความไม่เท่าเทียมกันผ่านกลไกทางด้านค่าจ้างงานที่ไม่เป็นธรรมที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. เทคโนโลยีที่ถ่ายทอดผ่านการลงทุนเมื่อพิจารณาในด้านคุณสมบัติของการลงทุนแล้วเทคโนโลยีนับได้ว่าเป็นสินค้าทุนประเภทหนึ่งที่ผู้ลงทุนจำเป็นต้องใช้ในการผลิต ในกรณีของการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย ถ้าเป็นการลงทุนของญี่ปุ่นแต่ฝ่ายเดียวก็จะมี การซื้อเทคโนโลยีจากบริษัทแม่ในญี่ปุ่น หรือถ้าเป็นลักษณะของการลงทุนร่วมกันระหว่างญี่ปุ่นกับไทยก็จะเป็นการซื้อเทคโนโลยีจากบริษัทแม่ผ่านทางผู้ถือหุ้นญี่ปุ่นอีกเช่นกัน ในกรณีที่ถือว่าเทคโนโลยีเป็นสินค้าทุน เมื่อญี่ปุ่นเป็นผู้ให้มา ผลตอบแทนที่ได้กลับไปนั้นยุติธรรมกับฝ่ายไทยหรือไม่อย่างไรและทุนชนิดนี้ก่อให้เกิดผลเสียแก่ไทยในด้านใดหรือไม่ จากจุดนี้เราก็

สามารถพิจารณาประเด็นความไม่เท่าเทียมกันโดยผ่านทางกลไกของการถ่ายทอดเทคโนโลยีได้เช่นเดียวกัน

3. ผลกระทบของการลงทุนต่อภาวะดุลการชำระเงินของไทยในประเด็นนี้เมื่อพิจารณาตามแนวคิดการเคลื่อนย้ายส่วนเกินจากประเทศร่อนออกไปสู่ประเทศศูนย์กลางแล้วเราสามารถจะดูได้ว่าหลังจากที่เงินทุนไหลเข้ามาลงทุน (capital inflow) แล้วในที่สุดมีการนำเงินกลับออกไป หรือว่ามีการทำให้ไทยต้องสูญเสียเงินออกนอกประเทศ (capital outflow) อันเกิดจากการลงทุนที่มากเกินไป ซึ่งเมื่อเทียบกับแล้วเราจะเห็นภาวะของการเคลื่อนย้ายส่วนเกินปรากฏออกมาในรูปของผลกระทบต่อดุลการชำระเงินได้ และสามารถตอบปัญหาความไม่เท่าเทียมกันที่อาจจะเกิดจากการเอาเปรียบของญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดีจากคุณสมบัติทั้งสามด้านเราสามารถสร้างภาพความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านการลงทุนระหว่างญี่ปุ่นกับไทยได้ดังนี้

ความเหมาะสมของทฤษฎีในการนำมาใช้ ในกรณีศึกษา

1. ทฤษฎีแบบพึ่งพิงนี้สามารถใช้ในการเป็นตัวนำเพื่อเก็บข้อมูลได้หลายแง่มุมที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อใช้ในการตอบปัญหาเชิงปทัสสถาน (normative study) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการศึกษาในวิทยาลัยนิตยภัต
2. จุดเด่นของทฤษฎีอีกประการหนึ่งคือสามารถให้คำตอบหรือมองสิ่งที่เป็นการศึกษาออกมาในรูปของกระบวนการแบบวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ (historical

materialism) ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็นพัฒนาการอันต่อเนื่องของการแผ่ขยายทุนจากต่างชาติเข้ามายังประเทศด้อยพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและน่าเชื่อถือ

3. จุดเด่นอีกประการหนึ่งที่สำคัญมากคือ อำนาจในการอธิบายและวิเคราะห์ถึงผลต่อเนื่องในด้านการเปลี่ยนแปลงภายในและด้านสถานะของประเทศโลกที่ 3 หลังจากการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว

สมมติฐานในการศึกษา

การพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความเกี่ยวเนื่องกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศผู้ลงทุนกับประเทศผู้รับทุน

วิธีการศึกษา

1. เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย เพื่อเป็นการทราบถึงพัฒนาการและการคลี่คลายของประเด็นปัญหาในการศึกษา
2. เป็นการสำรวจตัวเลข สถิติ และข้อมูลของปัจจัยที่เลือกศึกษาเพื่อการตีความตามกรอบความคิดที่ใช้ประกอบการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อความเข้าใจของผู้ศึกษาอย่างลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในมิติของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ ในกิจกรรมการลงทุนแบบข้ามชาติ

ประโยชน์ในการศึกษา

การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาจเป็นประโยชน์ในแง่ของการศึกษานำร่องแก่ผู้ที่พยายามจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยพิจารณาหรือให้ความสำคัญแก่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ